

NORGES HØYESTERETT

Den 2. juli 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Skoghøy, Falch og Bergh i

HR-2021-1462-U, (sak nr. 21-086608SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Tom-Daniel Karlstad)

mot

B (advokat Hilde Mo)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder lagmannsrettens begrunnelse for ikke å gi samtykke til å fremme en anke etter tvisteloven § 29-13 første ledd i sak om oppreisningserstatning.
- (2) Ved tiltalebeslutning 7. juli 2020 ble B satt under tiltale for blant annet overtredelse av straffeloven § 282 om mishandling i nære relasjoner. Fornærmet i saken var Bs tidligere samboer A.
- (3) Ved Øvre Romerike tingretts dom 11. februar 2021 ble B domfelt for overtredelse av straffeloven § 282 og overtredelser av vegtrafikkloven til fengsel i syv måneder og en bot på 35 000 kroner. Tre måneder av fengselsstraffen ble gjort betinget.
- (4) Når det gjaldt mishandlingen av A, uttalte retten blant annet følgende:

«Retten finner det hevet over tvil at tiltalte ved flere anledninger i perioden februar til november 2017 tok strupetak rundt halsen på fornærmede og presset til. Flere ganger slo han henne og flere ganger sparket han henne. Ved minst én anledning presset han ei pute over ansiktet på fornærmede slik at hun fikk problemer med å puste. En rekke ganger var tiltalte aggressiv mot fornærmede. Noen av gangen kastet han gjenstander rundt seg og en gang slo han hull i ei dør. Ved en rekke anledninger uttalte han 'hore' og 'møkkefitte' eller lignende til fornærmede.»
- (5) B anket ikke straffedommen.
- (6) Under hovedforhandlingen for tingretten nedla bistandsadvokaten påstand om at tiltalte skulle dømmes til å betale oppreisning fastsatt etter rettens skjønn.

- (7) Ved tingrettens dom ble B frifunnet for oppreisningskravet fra A. Det var dissens om spørsmålet. Retten uttalte:
- «Retten flertall, *meddommerne*, finner å frifinne tiltalte for kravet om oppreisning til A. Flertallet viser til at A ved flere anledninger opptrådte krenkende overfor tiltalte. Videre legger flertallet vekt på forklaringer fra tiltalte og fra hans stefar om at A tok (overførte til seg) over 100 000 kroner fra tiltaltes konto.
- Mindretallet, *rettens leder*, stemmer for at tiltalte skal dømmes til å betale oppreisning til A. Mindretallet legger vekt på at tiltalte over en periode på 8 til 9 måneder bevisst mishandlet A. At hun opptrådte krenkende mot tiltalte ved flere anledninger finner ikke mindretallet kan gi grunnlag for ikke å idømme oppreisning. Mindretallet finner ikke å gå inn på utmåling av oppreisning, da det i alle tilfelle ikke skal idømmes i samsvar med flertallets votum.»
- (8) A anket særskilt tingrettens avgjørelse av oppreisningskravet til lagmannsretten. En slik anke behandles etter reglene i tvisteloven, jf. straffeprosessloven § 435.
- (9) Eidsivating lagmannsrett la til grunn at det var krav til samtykke for å fremme anken etter tvisteloven § 29-13 første ledd og traff 12. mai 2021 beslutning om at anken ikke skulle fremmes.
- (10) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen. Det gjøres gjeldende at lagmannsretten ikke har kommentert rettsanvendelsesfeil ved tingrettens dom. Det er vist til at tingretten ikke har sett hen til at det normalt skal gis oppreisningserstatning ved brudd på straffeloven § 282 og at tingretten blant annet har vektlagt udokumenterte påstander om tyveri. Det er lagt ned påstand om opphevelse av beslutningen.
- (11) B har i korte trekk vist til at det skal foretas en bred skjønnsmessig vurdering ut fra de konkrete omstendighetene i saken, og lagmannsretten har konkret vurdert om det er feil ved tingrettens avgjørelse og om noen forhold taler for ny behandling. Det er nedlagt påstand om at anken forkastes.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder lagmannsrettens avgjørelse om ikke å gi samtykke til ankebehandling etter tvisteloven § 29-13 første ledd. Ankeutvalgets kompetanse er da begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. § 29-13 femte ledd fjerde punktum. Dette omfatter blant annet om lagmannsretten har vurdert spørsmålet om hvorvidt anken skal fremmes etter riktig vurderingstema, og om det skjønn lagmannsretten har utøvd, er forsvarlig, jf. Rt-2014-294 avsnitt 10.
- (13) Etter tvisteloven § 29-13 første ledd første punktum kan anke i sak om «formuesverdier» ikke fremmes uten samtykke fra lagmannsretten hvis ankegjensstandens verdi er mindre enn 250 000 kroner. Etter andre punktum skal det ved vurderingen av om lagmannsretten skal gi samtykke, blant annet tas hensyn til «sakens karakter, de behov partene har for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelse som er anket, eller ved behandlingen av saken». Etter femte ledd andre punktum skal beslutning etter første ledd være begrunnet når «særlige grunner» tilsier det.
- (14) Det er ikke tvilsomt at et krav om oppreisningserstatning normalt vil være et formueskrav som omfattes av § 29-13 første ledd, se HR-2019-790-U avsnitt 18 med videre henvisninger. Oppreisning er likevel ikke knyttet til noe økonomisk tap, men skal etter

skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd gi erstatning for «den voldte tort og smerte og for annen krenking eller skade av ikke-økonomisk art». Dette må tas i betraktning ved avgjørelsen av om samtykke skal gis etter § 29-13 første ledd. Som påpekt skal det ved vurderingen blant annet tas hensyn til sakens karakter.

- (15) Når B er domfelt for overtredelse av straffeloven § 282, foreligger det etter skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd, jf. § 3-3, en krenking som gir grunnlag for å tilkjenne oppreisning. Etter loven *kan* oppreisning tilkjennes når grunnvilkårene er oppfylt. Det følger likevel av rettspraksis at oppreisning *normalt* skal gis når vilkårene er oppfylt, se Rt-2014-745 avsnitt 29–30 med henvisning til Rt-2005-104 avsnitt 52.
- (16) Ut fra det som er påpekt, forelå det utvilsomt «særlige grunner» som gjorde det nødvendig for lagmannsretten å gi en begrunnelse i dette tilfellet. Avgjørelsen er da også begrunnet. Spørsmålet for ankeutvalget er om denne begrunnelsen er tilstrekkelig.
- (17) Ved sin vurdering tok lagmannsretten utgangspunkt i den begrunnelsen tingrettens flertall ga for ikke å tilkjenne oppreisning. Lagmannsretten uttalte:
- «Når det gjelder spørsmålet om, og i tilfelle i hvilket omfang, A skal ha opptrådt krenkende overfor B, og om A urettmessig har overført penger fra Bs konto til sine barn, står påstand mot påstand. Det er etter lagmannsrettens syn usikkert hva utfallet av en ankebehandling vil kunne bli, men dette tilsier likevel ikke at det bør gis samtykke til å fremme anken. Selv om flertallets premisser med fordel kunne ha vært mer utfyllende, er det etter lagmannsrettens syn ikke holdepunkter for at det foreligger realitetsfeil eller saksbehandlingsfeil ved avgjørelsen.
- Lagmannsretten mener at verken hensynet til sakens karakter, partenes behov for overprøving, forhold ved avgjørelsen eller saksbehandlingen, eller andre forhold tilsier at det gis samtykke til at anken blir fremmet for lagmannsretten, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd. Samtykke til at anken fremmes gis derfor ikke.»
- (18) Siste avsnitt i det siterte inneholder en ren gjengivelse av vilkårene i tvisteloven § 29-13 første ledd og gir ingen begrunnelse for lagmannsrettens standpunkt. Det avgjørende for lagmannsretten synes å ha vært konstateringen i det forutgående avsnittet om at det ikke er holdepunkter for «realitetsfeil eller saksbehandlingsfeil» ved tingrettens avgjørelse. Lagmannsretten har ved dette ikke foretatt en tilstrekkelig bred vurdering.
- (19) Det fremgår av lagmannsrettens uttalelser at det er vesentlig faktisk tvil knyttet til det tingrettens flertall bygde på når det gjelder fornærmedes handlemåte. Det er heller ikke klart hvilket rettslig grunnlag som har vært avgjørende for konklusjonen. Et mulig grunnlag kan være medvirkningsregelen i skadeserstatningsloven § 5-1, men tingretten har blant annet ikke drøftet om det foreligger årsakssammenheng mellom fornærmedes opptreden og de handlinger hun er blitt utsatt for.
- (20) Når dette sammenholdes med sakens karakter, er den begrunnelsen lagmannsretten har gitt for ikke å gi samtykke etter tvisteloven § 29-13 første ledd, ikke tilstrekkelig. Det foreligger en saksbehandlingsfeil som kan ha hatt betydning for resultatet, og som må lede til at lagmannsrettens beslutning oppheves, jf. tvisteloven § 29-21 første ledd, jf. § 30-3 første ledd.
- (21) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Ingvald Falch
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)